

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3448

Vragen van het lid **Karabulut** (SP) aan de Staatssecretarissen van Defensie en van Financiën en de Minister van Buitenlandse Zaken over *samenwerking tussen scheepsbouwer Damen en de Nederlandse staat* (ingezonden 20 mei 2019).

Antwoord van Staatssecretaris **Snel** (Financiën), mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de Staatssecretaris van Defensie (ontvangen 12 juli 2019). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 3124.

Vraag 1

Is het waar dat scheepsbouwer Damen tussen 2010 en 2016 voor 66 opdrachten met een gezamenlijke waarde van 1,76 miljard euro verzekerd was bij Atradius?¹ Zo nee, wat zijn dan de feiten?

Antwoord 1

Er zijn in deze periode 67 polissen uitgereikt aan Damen en haar financiers met een totaal aan maximale schadevergoeding van 1,89 miljard euro. Met de maximale schadevergoeding wordt bedoeld het bedrag wat maximaal aan schade kan worden uitgekeerd op een verzekering.

Vraag 2

Is het tevens waar dat Damen een vijfde van alle verzekeringen van Atradius voor zijn rekening nam? Zo nee, wat zijn dan de feiten?

Antwoord 2

Het aandeel van de aan Damen en haar financiers uitgereikte polissen is 10% van het totaal aantal uitgereikte polissen in de periode 2010–2016. Op basis van het totaal aan maximale schadevergoeding, bedraagt het aandeel van deze polissen 11%.

Vraag 3

Is het waar dat het Ministerie van Financiën een gesprek heeft gehad met een vertegenwoordiger van Damen en ambtenaren van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, waarin Damen beterschap beloofde en meldde dat «er

¹ «Voorbeeldige» scheepsbouwer Damen maakt ongestraft fouten; Damen-deals. Onregelmatigheden bij financiële transacties scheepsbouwer Gorinchem. NRC, 17 mei 2019.

geen andere zaken zijn waarin sprake zou zijn van fraude», ook niet bij transacties die door de staat verzekerd zijn?

Antwoord 3

Ja, een gesprek met Damen heeft plaatsgevonden. Het doel van het gesprek was om opheldering te vragen over de door de Wereldbank geconstateerde handelwijze van Damen in Sierra Leone en om te vernemen welke acties Damen zal ondernemen om dit in de toekomst te voorkomen.

Vraag 4, 6

Is het tevens waar dat er verdenkingen van fraude zijn bij transacties die door de staat verzekerd zijn?

Wanneer verwacht u dat de FIOD het onderzoek naar onregelmatigheden afsluit?

Antwoord 4, 6

Omdat er in deze casus sprake is van een lopend strafrechtelijk onderzoek kan ik daar geen verdere mededelingen over doen.

Vraag 5

Is het waar dat er veertien gevallen van onregelmatigheden zijn? Zo nee, om hoeveel gevallen van «onregelmatigheden» gaat het voor zover u weet, nu Damen beweert dat het er «geen veertien» zijn?²

Antwoord 5

Ik verwijs naar de antwoorden op de vragen van het lid Diks (Aanhangsel Handelingen 2018–2019, nr. 2817 van 22 mei jl.). Zolang de zaak onder de rechter is kan ik hier geen verdere uitspraken over doen.

Vraag 7

Hebt u kennis genomen van de met ruime meerderheid aangenomen motie Karabulut dat corruptie als criterium moet worden toegevoegd aan de Europese wapenexportcriteria?³ Deelt u de opvatting dat corruptie ook een expliciete toets moet zijn om bedrijven uit te sluiten?

Antwoord 7

Ja. Het kabinet heeft kennis genomen van de motie Karabulut en deelt de opvatting dat corruptie moet worden meegewogen bij de vraag of een vergunning kan worden afgegeven voor de export van militaire goederen. Nederland heeft in EU-verband gepleit voor het opnemen van corruptie als een van de Europese wapenexportcriteria. Op dit moment is daar echter onvoldoende draagvlak voor, omdat de meeste lidstaten niet aan de begin jaren »90 overeengekomen criteria voor wapenexportcontrole willen tornen. Corruptie wordt op dit moment wel al meegewogen bij de toetsing aan de bestaande criteria van het EU Gemeenschappelijk Standpunt inzake wapenexport. Het zevende criterium ziet er bijvoorbeeld op toe dat de militaire goederen waarvoor een vergunning wordt verleend niet worden verduisterd of ontvreemd (bijvoorbeeld als gevolg van corruptie) en daarmee een andere eindbestemming krijgen dan is aangegeven op de vergunning. Nederland zal zich ervoor inzetten dat de toetsing van corruptie binnen deze bestaande criteria beter wordt verankerd via een nadere uitwerking van het risico op corruptie in het handboek dat autoriteiten gebruiken bij de toetsing van de acht criteria. Zo wordt er een expliciete verwijzing naar het OESO-verdrag tegen omkoping van buitenlandse ambtenaren bij internationale handelstransactie toegevoegd. Hiervoor lijkt meer draagvlak onder EU-landen. Nederland trekt hierbij samen op met andere gelijkgezinde landen. Daarnaast kan erop worden gewezen dat corruptie ook buiten het wapenexportbeleid wordt aangepakt. Corruptie is strafbaar voor de Nederlandse wet, ongeacht of de corrupte handeling in Nederland of het buitenland plaatsvindt. Daarnaast worden bedrijven die zakendoen in het buitenland gewezen op hun

² Staat ziet veertien fouten van Damen door de vingers, NRC.NEXT, 17 mei 2019.

³ Kamerstuk 22 054, nr. 307, 20 februari 2019, «verzoekt de regering, in de EU te bepleiten corruptiebestrijding uitdrukkelijk als aparte bepaling bij de wapenexportcriteria te doen opnemen», <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2019Z03326&did=2019D07153>.

verantwoordelijkheid om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Zo is corruptie een bindend onderdeel van de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen.

Vraag 8

Deelt u de opvatting dat een beslissing in het kader van de B-brief over de vervanging van onderzeeboten tot volgend jaar moet worden uitgesteld, in ieder geval totdat duidelijk is dat Damen, dat een van de deelnemers in de offerte is, vrij is van alle smetten van corruptie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

Zoals uiteengezet in de beantwoording van vragen van het lid Diks (Aanhangsel Handelingen 2018–2019, nr. 2817 van 22 mei jl.) zijn een lopend strafrechtelijk onderzoek en vermoedens van fraude en omkoping geen grond voor uitsluiting van een aanbesteding. In de Aanbestedingswet Defensie en Veiligheid is bepaald dat een onherroepelijke veroordeling voor een strafrechtelijk delict als fraude of omkoping die is uitgesproken in een periode van vier jaar voorafgaande aan het indienen door een partij van het verzoek tot deelneming of de inschrijving aan een aanbesteding, in beginsel leidt tot uitsluiting van die partij van de aanbesteding. Defensie verlangt bij de aanvang van een aanbesteding van de deelnemende partijen een verklaring dat zij niet onherroepelijk veroordeeld zijn voor bijvoorbeeld fraude of omkoping.

In 2018 zijn vier buitenlandse werven geselecteerd in verband met de vervanging van de onderzeeboten van de Walrus-klasse. Een daarvan is het Zweedse bedrijf Saab Kockums, dat voor de bouw van onderzeeboten een partnerschap is aangegaan met Damen. In de brief van de Staatssecretaris van Defensie van 24 april jl. (Kamerstuk 34 225, nr. 23) is gemeld dat de B-brief van het project «Vervanging onderzeebootcapaciteit» naar verwachting rond deze zomer aan de Kamer kan worden aangeboden. Gezien de bepalingen in de Aanbestedingswet Defensie en Veiligheid waarop hierboven is ingegaan, is er geen aanleiding hiervan af te wijken.